**TÜRKİYE CUMHURİYETİ**
**ANKARA ÜNİVERSİTESİ**
**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**
**TEMEL İSLAM BİLİMLERİ (İSLAM HUKUKU)**
**ANABİLİM DALI**

# HANEFÎ FIKHINDA MÜLKİYETİN SÖZLEŞMEYLE NAKLİ

Doktora Tezi

Kâmil ÇALIŞKAN

ANKARA 2025

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ**
**ANKARA ÜNİVERSİTESİ**
**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**
**TEMEL İSLAM BİLİMLERİ (İSLAM HUKUKU)**
**ANABİLİM DALI**

# HANEFÎ FIKHINDA MÜLKİYETİN SÖZLEŞMEYLE NAKLİ

Doktora Tezi

Kâmil ÇALIŞKAN

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Oğuzhan TAN

ANKARA 2025

# İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER ..... v
ÖNSÖZ ..... x
KISALTMALAR ..... xi
GİRİŞ ..... 1
G.1. TEZİN AMACI VE KONUSU ..... 1
G.2. KONUNUN SINIRLANDIRILMASI ..... 2
G.3. KONUNUN SUNULMASI ..... 3
G.4. TEZİN ÖNE ÇIKAN KAYNAKLARI ..... 5
G.5. HANEFİ FIKHI BAĞLAMINDA MİLK KAVRAMI ..... 7
G.5.1. Sözlük Anlamıyla Milk ..... 7
G.5.2. Hanefî Fıkhında Terim Anlamıyla Milk ..... 10
G.5.3. Bir Araz Olarak Milk ..... 14
G.5.4. Hanefî Fıkhında Milke İlişkin Kullanım Örnekleri ..... 14
G.5.5. Hanefî Fıkhında Farklı Milk Türü Örnekleri ..... 22
G.5.6. Mülkiyet ve Mülk Kavramları ..... 27
G.5.7. Mülkiyet – İbāḥa Ayrımı ..... 32
G.5.8. Mülkiyetin Farklı Düzeyleri: Allah'ın Mülkiyeti ve İnsanın Mülkiyeti ..... 34
G.6. MÜLKİYETİN NAKİL YOLLARINDAN BİRİ OLARAK SÖZLEŞME ..... 38
G.6.1. Mülkiyetin Nakli ve Temlik Kavramı ..... 40
G.6.2. Mülkiyetin Sözleşmeyle Nakline İlişkin Genel İlkeler ..... 46
G.6.2.1. Mülkiyet İcabında Rızanın Şart Oluşu ..... 48
G.6.2.2. Kişinin Teberruda Bulunmaya Zorlanmasının Meşru Olmaması ..... 50
G.6.2.3. Tarafların İradelerine Şer'in Hakkı Sebebiyle İtibar Edilmemesinin Mümkün Oluşu ..... 54
G.6.2.4. İvazlı Sözleşmelerde Taraflar Arası Eşitlik ..... 56
G.6.2.5. Mülkiyet Naklinin Şart veya Vadeye Bağlanamaması ..... 58
G.6.3. Mülkiyetin Sözleşme Yolu Dışında Nakledilmesi ..... 58
G.6.3.1. Halefiyet Yoluyla Nakil ..... 59
G.6.3.2. Gasp Edilen Şeyin Mülkiyetine Tazminle Sahip Olunması ..... 63
G.6.3.3. Harbî ile Yapılan Sözleşmenin İstila Hükmünde Olması ..... 65
G.6.3.4. Mülkiyetin Hükmen İntikali ..... 67
1. TEMLİK SÖZLEŞMELERİ ..... 70
1.1. BEYʿ SÖZLEŞMESİ ..... 72

1.1.1. Satış Sözleşmesi ..... 75
1.1.1.1. Sahih, Nāfiẕ ve Lazım Nitelikteki Satış Sözleşmesi ..... 76
1.1.1.1.1. Satış Sözleşmesinde Şart Olarak Mülkiyet ..... 78
1.1.1.1.2. Satış Sözleşmesinin Hükmü Olarak Mülkiyet ..... 80
1.1.1.1.3. Satış Sözleşmesinde İntikal Eden Mülkiyetin Kapsamı ve Mülkiyetlerin Meşguliyeti Durumu ..... 107
1.1.1.2. Fasit Satış Sözleşmesi ..... 112
1.1.1.2.1. Fasit Satış Sözleşmesinin Mülkiyetin Kabzla Beraber İntikal Ettiğine Yönelik Delillendirmeler ..... 115
1.1.1.2.2. Fasit Satış Sözleşmesinin Kabzla Beraber Mülkiyetin İntikali Hükmünü Doğurabilmesi İçin Aranan Şartlar ..... 119
1.1.1.2.3. Kişinin Kendi Mülkiyetinde Tasarrufta Bulunmasının Mekruh Olma Durumu: Fasit Satış Sözleşmesi Bağlamında *Ḥabīṣ* Mülkiyet Kavramı ..... 122
1.1.1.2.4. Müşterinin Feshedilebilir Nitelikteki Mülkiyeti ve Arz Ettiği Farklılıklar ..... 124
1.1.1.3. Batıl Satış Sözleşmesi ..... 135
1.1.1.4. Fuzulinin Satışı ..... 140
1.1.1.4.1. Fuzulinin Satış Sözleşmesinde Satıcı Konumunda Olması ..... 142
1.1.1.4.2. Fuzulinin Satış Sözleşmesinde Müşteri Konumunda Olması ..... 145
1.1.3. Selem Sözleşmesi ..... 145
1.1.3.1. Selem Sözleşmesinin Hükmü Olarak Mülkiyet İntikali ..... 149
1.1.3.1.1. *Raʾsu'l-māl*in Mülkiyetinin *Muslemun İleyh* için *Muaccel* olarak Sabit Olması ..... 149
1.1.3.1.2. M*uslemun fīh*in Mülkiyetinin *Rabbu's-selem* İçin *Müeccel* Olarak Sabit Olması ..... 152
1.1.4. Sarf Sözleşmesi ..... 158
1.1.4.1. Sarf Sözleşmesinin Hükmü Olarak Mülkiyet ..... 162
1.1.5. Güvene Dayalı Beyʿ Sözleşmeleri ..... 165
1.2. HİBE SÖZLEŞMESİ ..... 167
1.2.1. Hibe Sözleşmesinin Hükmü Olarak Mülkiyetin Nakli ..... 168
1.2.1.1. Hibede Mülkiyetin İntikal Şartı Olarak Kabz ..... 168
1.2.1.2. Mülkiyetin Hibe Akdiyle İntikali: Kabzı Yenilemenin Gerekmemesi Hali ..... 172
1.2.1.3. Mülkiyetin İntikali Bağlamında *Deyn*in Hibesi ..... 174
1.2.2. Hibeden Dönmenin Mülkiyetin İntikali Bağlamında Sonuçları ..... 175
1.2.3. İvaz Şartlı Hibe ..... 177
1.3. İCARE SÖZLEŞMESİ ..... 179
1.3.1. İcare Sözleşmesinin İki Türü ..... 181

1.3.2. İcare Sözleşmesinin Kuruluşunda Mülkiyet ..... 182
1.3.3. İcare Sözleşmesinde Şart Olarak Mülkiyet ..... 187
1.3.4. İcare Sözleşmesinin Hükmü Olarak Mülkiyet: Menfaatin İvazlı Temliki ..... 188
1.3.4.1. İcare Sözleşmesinde Mülkiyetin *Muhāyeʾe*yi Gerektirmemesi ..... 192
1.3.4.2. İcare Sözleşmesinde Menfaat Mülkiyetinin Sabit Olma Şekli ..... 196
1.3.4.3. İcare Sözleşmesinde Semenin Mülkiyetinin Sabit Olma Yolları ..... 196
1.3.4.3.1. Mutlak İcare Sözleşmesi ..... 197
1.3.4.3.2. Tacil Şartlı İcare Sözleşmesi ..... 201
1.3.4.3.3. Şart Koşulmadığı Halde Kira Bedelinin Önceden Ödenmesi ..... 202
1.3.5. İcare Sözleşmesinin Sona Ermesinde Mülkiyet ..... 203
1.3.5.1. İcareye Verenin İcareye Verdiği Şey Üzerindeki Mülkiyetinin Sona Ermesi 204
1.3.5.2. İcare Sözleşmesinin Kiracının Vefatıyla Sona Ermesi ..... 205
1.4. ARİYET SÖZLEŞMESİ ..... 206
1.4.1. Ariyetin Hükmü ..... 207
1.4.1.1. Ebu'l-Ḥasen el-Kerḫī'ye Nispet Edilen Ariyetin Menfaatin Mübah Kılınması (İbāḥa) Olduğu Yaklaşımı ..... 207
1.4.1.2. Ariyetin Menfaat Temliki Nakli Olduğu Yaklaşımı ..... 209
1.4.2. Sınırlı Bir Mülkiyet Türü Olarak Ariyet Alanın Lazım Olmayan Mülkiyeti ... 213
1.4.3. Ariyette Menfaat Mülkiyetinin İntikal Şartı Olarak Kabz ..... 214
1.4.4. Ariyette Dönme Hakkına Gerekçe Olarak Ariyet Alanın Menfaat Mülkiyetine Anbean Sahip Olması ..... 214
1.4.5. Mecaz Anlamıyla Ariyet: Karz Sözleşmesi ..... 217
2. MÜLKİYETİ NAKLEDEN DİĞER BAŞLICA SÖZLEŞME TÜRLERİ ..... 220
2.1. SULH ..... 225
2.1.1. İkrar Üzerine Sulh ..... 228
2.1.1.1. Hakkında Sulh Yapılan Şeyin ve Sulh Bedelinin *Ayn* Olması ..... 230
2.1.1.2. Hakkında Sulh Yapılan Şeyin *Ayn* Sulh Bedelinin *Deyn* Olması ..... 230
2.1.1.3. Hakkında Sulh Yapılan Şeyin *Deyn* Sulh Bedelinin *Ayn* Olması: ..... 232
2.1.1.4. Hakkında Sulh Yapılan Şeyin ve Sulh Bedelinin *Deyn* Olması: ..... 233
2.1.1.5. Sulh Bedelinin Menfaat Olması ..... 238
2.1.1.6. Hakkında Sulh Yapılan Şeyin Menfaat Olması ..... 239
2.1.2. İnkar veya Sükut Üzerine Sulh ..... 240
2.1.2.1. Sulh Bedeli veya Hakkında Sulh Yapılan Şeyin Menfaat Olması ..... 242
2.2. KISMET (ORTAK MÜLKİYETİN TAKSİMİ) ..... 245
2.2.1. *Ayn*ların Taksimi ..... 246
2.2.1.1. *Muavaza* Olarak Kısmet ..... 251

2.2.1.2. İfraz Olarak *Kısmet* ....254
2.2.2. Menfaatlerin Taksimi (*Muhāyeʾe*) ....261
2.2.2.1. Mekan Üzerinden *Muhāyeʾe* ....264
2.2.2.2. Zaman Üzerinden *Muhāyeʾe* ....266
2.3. İSTIṢNĀʿ ....267
2.3.1. İstıṣnāʿın Karşılıklı Vaatleşme Olduğu Yaklaşımı ....267
2.3.2. İstıṣnāʿın Sözleşme Olduğu Yaklaşımı ....268
2.3.2.1. İstıṣnāʿın Zimmette Sabit *Mebīʿ* Üzerine Yapıldığı Yaklaşımı ....271
2.3.2.2. İstıṣnāʿın Amelin Şart Koşulduğu Zimmette Sabit *Mebīʿ* Üzerine Yapıldığı Yaklaşımı ....275
2.3.3. İstıṣnāʿın Seleme Dönüşmesi ....276
2.4. SADAKA ....278
2.5. ʿARİYYE ....280
2.6. ʿUMRĀ ....281
2.7. RUḴBĀ ....282
2.8. VASİYET ....283
2.8.1. Vasiyetin Hükmü Olarak Mülkiyetin Nakli ....289
2.8.1.1. *Ayn* Vasiyeti ....300
2.8.1.2. Menfaat Vasiyeti ....306
3. MÜLKİYETİN İNTİKALİ BAĞLAMINDA TARAFLARIN SÖZLEŞMEYE İLİŞKİN TASARRUFLARI VE SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ ....311
3.1. MUHAYYERLİKLER ....314
3.1.1. Kabul Muhayyerliği ....315
3.1.2. Şart Muhayyerliği ....316
3.1.2.1. Şart Muhayyerliğinin Satıcıya Ait Olması ....320
3.1.2.1.1. Ebu Hanife'nin Semenin Mülkiyetinin Satıcıya İntikal Etmediği Yaklaşımı: Satıcının *Mebīʿ* ve Semenin Mülkiyetine Aynı Anda Sahip Olamaması ....323
3.1.2.1.2. Ebu Yusuf ve Muhammed'in Semenin Mülkiyetinin Satıcıya İntikal Ettiği Yaklaşımı: Müşteriden Çıkan Mülkiyetin Satıcıya İntikal Zorunluluğu ....325
3.1.2.1.3. Satıcının Şart Muhayyerliğinin Düşmesiyle Sözleşmenin Tamamlanması ....326
3.1.2.2. Şart Muhayyerliğinin Müşteriye Ait Olması ....332
3.1.2.2.1. Ebu Hanife'nin Mülkiyetin Müşteriye İntikal Etmediği Yaklaşımı: Müşterinin *Mebīʿ* ve Semenin Mülkiyetine Aynı Anda Sahip Olamaması ....333
3.1.2.2.3. Ebu Yusuf ve Muhammed'in Mülkiyetin Müşteriye İntikal Ettiği Yaklaşımı: Satıcıdan Çıkan Mülkiyetin Müşteriye İntikal Zorunluluğu ....335

3.1.2.2.3. Mülkiyetin İntikaline İlişkin Ebu Hanife ile Ebu Yusuf ve Muhammed Arasındaki Görüş Ayrılığının Füru-ı Fıkıhtaki Sonuçları ....336
3.1.2.2.4. Müşterinin Şart Muhayyerliğinin Düşmesiyle Sözleşmenin Tamamlanması ....345
3.1.2.3. Şart Muhayyerliğinin Hem Satıcıya Hem de Müşteriye Ait Olması ....350
3.1.3. Tayin Muhayyerliği ....351
3.1.3.1. Muhayyerliğin Müşteriye Ait Olması ....352
3.1.3.2. Muhayyerliğin Satıcıya Ait Olması....354
3.1.4. Görme Muhayyerliği....357
3.1.4.1. Mülkiyetin Görme Muhayyerliğine Rağmen İntikal Ettiği Yaklaşımı ....361
3.1.4.2. Ebū Naṣr el-Aḳṭaʿ'ın Görme Muhayyerliğinin Mülkiyetin İntikaline Engel Olduğu Yaklaşımı....365
3.1.4.3. Görme Muhayyerliğinin Sona Ermesi....367
3.1.5. Ayıp Muhayyerliği....372
3.1.5.1. Mülkiyetin Nakli Bağlamında Ayıp Muhayyerliğinin Mülkiyetin Nakli Bağlamında Sonuçları....374
3.1.5.2. Mülkiyetin Nakli Bağlamında Ayıp Muhayyerliğinin Ortadan Kalkması ....377
3.2. FESİH....382
3.2.1. Mülkiyetin Nakli Sonucunu Doğuran Fesih: Mülkiyetin İlk Hükmüyle Geri Dönmesi....384
3.2.2.1. Mülkiyetin Taraflar ve Üçüncü Şahıslar Açısından İlk Hükmüyle Dönmesi.389
3.2.2.2. Mülkiyetin Taraflar İçin İlk Hükmüyle Üçüncü Şahıslar İçin Yeni Bir Mülkiyet Hükmüyle Dönmesi ....392
3.2.2. Mülkiyetin Nakli Sonucunu Doğurmayan Fesih....396
3.3. İKALE....397
3.3.1. Hanefî Fıkhında İkalenin Mahiyetine İlişkin Farklı Görüşler....399
3.3.1.1. İkalenin Taraflar İçin Fesih Üçüncü Şahıslar İçin Yeni Bir Satış Olduğu Görüşü....399
3.3.1.2. İkalenin Taraflar ve Üçüncü Şahıslar İçin Yeni Bir Satış Olduğu Yaklaşımı 402
3.3.1.3. İkalenin Mümkünse Fesih Aksi Halde Yeni Bir Satış Olduğu Yaklaşımı ....405
3.3.1.4. İkalenin Taraflar ve Üçüncü Şahıslar İçin Fesih Olduğu Yaklaşımı ....407
3.3.2. Görüş Farklılıklarının Mülkiyetin Nakli Bağlamında Sonuçlarının Füru Mesele Örnekleri Üzerinden İncelenmesi....408
SONUÇ....411
KAYNAKÇA....418
ÖZET....428
ABSTRACT....429

# KAYNAKÇA


ʿAbdullāh b. Ḥuseyn. *Ḥadeḳu'l-ʿUyūn fī Şerḥi'l-Ḳudūrī*. ʿAmmān: Dāru'l-Fetḥ, 2021.

Ahmed Vefîk Paşa. *Lehce-i Oṣmānī*. İstanbul: Dāru'ṭ-Ṭabāʿati'l-ʿĀmira (Ṭabʿḫāne-i ʿĀmire), 1. Basım, 1293.

ʿAḳīlī, ʿUmer b. Muḥammed. *el-Minhāc fī Fıkhi Meẕhebi'l-Eʾimmeti'l-Ḥanefiyye*. 2 Cilt. Beyrūt: Mektebetu Emīr Dāru'bni Ḥazm, 1. Basım, 2022.

Akman, Ahmet. *İslam Hukuku'nda Akdî Mesuliyet ve Tazminat*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2019.

Aktan, Hamza. *İslam Borçları Hukukunda Selem ve İstisna Akitleri*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Doktora Tezi, 1976.

Aktan, Hamza. "İstîlâd". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 23/361-362. İstanbul: TDV, 2001.

Aḳṭaʿ, Ebū Naṣr Aḥmed b. Muḥammed. *Şerḥu Muḫtaṣari'l-Ḳudūrī*. 7 Cilt. Dimeşḳ: Dāru'l-Mīnhāci'l-Ḳavīm, 2023.

ʿAlāʾuddīn es-Semerḳandī, Ebū Bekr Muḥammed b. Aḥmed. *Tuḥfetu'l-Fuḳahāʾ*. 3 Cilt. Beyrūt: Dāru'l-Kutubi'l-ʿİlmiyye, 1984.

ʿAlī el-Ḫafīf. *el-Milkiyye fi'ş-Şerīʿati'l-İslāmiyye*. Beyrūt: Dāru'n-Nahḍa el-ʿArabīyye, 1990.

Ali Haydar, Hoca Emin Efendi Zade. *Duraru'l-Ḥukkām Şerḥu Mecelleti'l-Aḥkām*. 4 Cilt. Ḳonsṭanṭıniyye: Maṭbaʿa-ı Ebu'ḍ-Ḍiyāʾ, 1330.

Alsaç, Hatice. *Kavâid-i Külliye-i Kübrâ ve Mecelle'deki Tezâhürleri*. Ankara Üniversitesi, Doktora Tezi, 2022.

Apaydın, Hacı Yunus. "Mevkuf". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 438-440. Ankara: TDV, 2004.

Apaydın, Şüheda Nur. *Türk ve İslam Hukukunda Sözleşmenin İçeriğini Düzenleme Özgürlüğü ve Sınırları*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2023.

Atar, Fahrettin. "Mükâtebe". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 31/530-532. Ankara: TDV, 2020.

Atar, Fahrettin. "Tedbir". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 40/258-259. İstanbul: TDV, 2011.

Atasoy, Abdussamed. *İslam - Osmanlı Tüketici Hukuku*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2023.

ʿAttābī, Zeynuddīn Aḥmed b. Muḥammed. *Şerḥu'l-Cāmiʿi'ṣ-Ṣaġīr*. thk. ʿUmer Muṣṭafā Aḥmed İbrāhīm. 2 Cilt. ʿAmmān: Mektebetu'l-Ġānim, 1. Basım, 2022.

Avcı, Fatih. *İslâm Hukukunda Tarafların Ön Anlaşma ile Belirledikleri Muhayyerlikler: Şart Muhayyerliği*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Doktora Tezi, 2023.

ʿAynī, Bedruddīn Maḥmūd b. Aḥmed. *el-Binâye fī Şerḥi'l-Hidâye*. 10 Cilt. Dāru'l-Fikr, 1. Basım, 1981.

Barutçu, Mehmet. *Hanefi Mezhebi Bağlamında İslam Hukukunda Mal Türlerinin Hukuki İşlemlere Etkisi*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.

Bezzāzī, Muḥammed b. Muḥammed el-Kerderī. *el-Fetāvā el-Bezzāziyye*. 2 Cilt. Beyrūt: Dāru'l-Kutubi'l-ʿİlmiyye, 1. Basım, 2009.

Bilmen, Ömer Nasuhi. *Hukukı İslâmiyye ve Istılahatı Fıkhiyye Kamusu*. 8 Cilt. İstanbul: Bilmen Yayınevi, ts.

Burhāneddīn el-Buḫārī, Maḥmūd b. Aḥmed. *el-Muḥīṭ el-Burhānī fi'l-Fıḳhi'n-Nuʿmānī*. 11 Cilt. Beyrūt: Dāru İḥyāʾi't-Turāṯi'l-ʿArabī, 1. Basım, 2003.

Burhānu'ş-Şerīʿa, Mahmūd b. Ṣadru'ş-Şerīʿa el-Evvel. *Viḳāyetu'r-Rivāye*. ʿAmmān: Muʾessesetu'l-Varāḳ, 2006.

Ceṣṣāṣ, Ebū Bekr Aḥmed b. ʿAlī. *Aḥkāmu'l-Ḳurʾān*. 3 Cilt. Beyrūt: Dāru'l-Kutubi'l-ʿİlmiyye, 2013.

Ceṣṣāṣ, Ebū Bekr Aḥmed b. ʿAlī. *el-Fuṣūl fi'l-Uṣūl*. thk. ʿUceyl Cāsim en-Neşemī. 4 Cilt. Kuveyt: Vizāratu'l-Evḳāf ve'ş-Şuʾūni'l-İslāmiyye, 1994.

Ceṣṣāṣ, Ebū Bekr Aḥmed b. ʿAlī. *Şerḥu Muḫtaṣari't-Ṭaḥāvī*. 8 Cilt. Medīne: Dāru'l-Beşāʾiri'l-İslāmiyye Dāru's-Sirāc, 2010.

Ceṣṣāṣ, Ebū Bekr Aḥmed b. ʿAlī. *Şerḥu'l-Cāmiʿi'l-Kebīr*. thk. Tuba Hacer Korkmaz. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Doktora Tezi, 2018.

Ceylan, Hadi Ensar. *İslâm Borçlar Hukukunda Akdin Bağlayıcılığı*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Doktora Tezi, 2017.

Ceylan, Metin. *İslam Hukukunda Kölelik*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2018.

Curcānī, ʿAlī b. Muḥammed eş-Şerīf. *Kitābu't-Taʿrīfāt*. thk. Muḥammed ʿAbdurraḥmān el-Marʿaşlī. Beyrūt: Dāru'n-Nefāʾis, 2. Basım, 2007.

Çalış, Halit. "Rakabe". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 34/427-428. İstanbul: TDV, 2007.

Çalışkan, İbrahim. "İstisnâ' Akdinin Mahiyeti ve Unsurları". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 31/1-4 (01 Ağustos 1989), 348-366.

Çalışkan, Kamil. "Ebū Bekr el-Ceṣṣāṣ'a Göre İyiliği Emredip Kötülükten Alıkoymanın (el-Emru bi'l-Maʿrūf ve'n-Nehyu ʿAni'l-Munker) Aklî ve Şer'î Hükmü ve Usûl Anlayışındaki Yansımaları" *İslâmî Araştırmalar Dergisi* 34/1 (2023), 160-188.

Çalışkan, Kamil. "Ebû Bekr el-Cessâs'ın Usul Anlayışında Kitâb-Sünnet İlişkisi: Kur'ân-ı Kerîm Haricinde Bir Vahiy Olarak Sünnet-i Nebeviyye". *Mahiyet ve Hakikat Bağlamında Vahiy Olgusu Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. ed. Cemal Kalkan. 97-113. Konya: Selçuk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Yayınları, 2022.

Dāraḳuṭnī, Ebu'l-Ḥasen ʿAlī b. ʿUmer. *Sunenu'd-Dāraḳuṭnī*. thk. Şuʿayb el-Arnaʾūṭ vd. 5 Cilt. Beyrūt: Muʾessesetu'r-Risāle, 2004.

Debūsī, Ebū Zeyd ʿAbdullāh b. Muḥammed. *Taḳvīmu'l-Edille*. thk. Ḫalīl Muḥyiddīn el-Meys. Beyrūt: Dāru'l-Kutubi'l-ʿİlmiyye, 2016.

Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Doğuş Matbaası, 1970.

Ebū Dāvūd, Suleymān b. el-Eşʿaṣ es-Sicistānī. *Sunenu Ebī Dāvūd*. thk. Şuʿayb el-Arneʾūṭ - Muhammmed Kamil Karaballı. 7 Cilt. Beyrūt: Dāru'r-Risāle el-ʿĀlemiyye, 1. Basım, 2009.

Ebū Yaʿlā, Aḥmed b. ʿAlī el-Mevṣılī. *Musnedu Ebī Yaʿlā*. thk. Ḥuseyn Selīm Esed. 13 Cilt. Dimeşḳ: Dāru'l-Meʾmūn li't-Turāṯ, 1984.

Ebū Yūsuf, Yaʿḳūb b. İbrāhīm el-Enṣārī. *ar-Radd ʿalā Siyeri'l-Evzāʿī*, ts.

Ebū Yūsuf, Yaʿḳūb b. İbrāhīm el-Enṣārī. *İḫtilāfu Ebī Ḥanīfe ve İbni Ebī Leylā*. Ṭabʿatu'l-Vefāʾ, 1. Basım, 1357.

Ebu'l-ʿUsr, ʿAlī b. Muḥammed el-Ḥanefī el-Bezdevī. *Şerḥu'l-Cāmiʿi's-Ṣaġīr*. thk. ʿAbdulkerīm eş-Şāẕilī. 3 Cilt. Beyrūt: Dāru'r-Rayāḥīn, 2024.

Ellek, Hasan. *İslam Hukukunda Mali Konularla İlgili Sulh Anlaşması (Akitler Çerçevesinde)*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Doktora Tezi, 2012.

Erdoğan, Mehmet. "Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü". İstanbul: Ensar Neşriyat, 2016.

Erol, Ayten. *İslam Hukuku'nda Geçerliliği İzne Bağlı Olan Tasarruflar*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 1994.

Fîrûzâbâdî, Muḥammed b. Yaʿḳûb. *el-Ḳâmûs el-Muḥîṭ*. Beyrût: Muʾessesetu'r-Risâle, 2005.

Ġaznevî, Aḥmed b. Maḥmûd el-Ḳâbisî. *el-Ḥâvi'l-Ḳudsî*. thk. Ṣâliḥ el-ʿAlî. 2 Cilt. Suriye - Lübnan - Kuveyt: Dâru'n-Nevâdir, 1. Basım, 2011.

Hacak, Hasan. *Atomcu Evren Anlayışının İslam Hukukuna Etkisi*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2007.

Hacak, Hasan. *İslam Hukukunun Klasik Kaynaklarında Hak Kavramının Analizi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Doktora Tezi, 2000.

Hacak, Hasan. "Urûz". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 42/181-183. İstanbul: TDV, 2012.

Ḥaṣkefî, ʿAlāʾuddîn Muḥammed b. ʿAlî. *Şerḥu'd-Durari'l-Muḫtâr*. 2 Cilt. Mısır: Matbaʿatu Ṣabîḥ, ts.

Hıra, Ayhan. "Klasik Fıkıh Kitaplarında Hibeden Dönme Meselesine İlişkin Temel Yaklaşımlar" *The Journal of Academic Social Science Studies* 58 (2017). http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7126

Ḥusâmuddîn er-Râzî, ʿAlî b. Aḥmed. *Ḫulâṣatu'd-Delâʾil ve Tenḳîḥi'l-Mesâʾil fî Şerḥi'l-Ḳudûrî*. thk. Ṣalâḥ Muḥammed Ebu'l-Ḥâcc. 4 Cilt. ʿAmmân: Dâru'l-Fetḥ, 2019.

Hüseyin Kâzım Kadri. *Türk Lûgati -Türk Dillerinin İştikakı ve Edebi Lûgatleri-*. 4 Cilt. İstanbul: Cumhuriyet Matbaası, 1945.

İbn Mâce, Ebû Muḥammed b. Abdillâh el-Ḳazvînî. *Sunenu'bni Mâce*. thk. Muḥammed Fuʾâd ʿAbdulbâḳî. 2 Cilt. Dâru İḥyâʾi'l-Kutubi'l-ʿArabî - Fayṣal ʿÎsâ el-Bâbî el-Ḥalebî, 1388.

İbn Menẓûr, Ebu'l-Faḍl Muḥammed b. Mukerram. *Lisânu'l-Arab*. 15 Cilt. Beyrût: Dâru Ṣâdir, 1. Basım, 1990.

İbn Nuceym, Zeynuddîn b. İbrâhîm. *el-Baḥru'r-Râʾiḳ Şerḥu Kenzi'd-Deḳâʾiḳ*. 9 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-ʿİlmiyye, 1997.

İbn ʿĀbidīn, Muḥammed Emīn. *ar-Raddu'l-Muḥtār Ḥāşiyetu İbn Ābidīn*. 6 Cilt. Mısır: Şeriketu Mektebe ve Matbaʿatu Muṣṭāfā el-Bābī el-Ḥalebī, 2. Basım, 1966.

İbn ʿĀbidīn, Muḥammed Emīn. *Minḥatu'l-Ḫāliḳ ʿalā'l-Baḥri'r-Rāʾiḳ*. 9 Cilt. Beyrūt: Dāru'l-Kutubi'l-ʿİlmiyye, 1997.

İbnu'l-Humām, Kemāluddīn Muḥammed b. ʿAbdilvāḥid. *Fetḥu'l-Ḳadīr*. 7 Cilt. Beyrūt: Matbaʿatu Muṣṭafā el-Bābī el-Ḥalebī, 1970.

İçen, Hüseyin. *Çağdaş Dönemde İslam Hukukçularının Mülkiyet Kavramına Yaklaşımları*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2021.

İsbīcābī, Ebu'l-Meʿālī Muḥammed b. Aḥmed. *Şerḥu Muḫtaṣari'ṭ-Ṭaḥāvī*. 4 Cilt. Beyrūt: Dāru'r-Rayāḥīn - Dāru'r-Rayān, 2021.

İsbīcābī, Ebu'l-Meʿālī Muḥammed b. Aḥmed. *Zādu'l-Fuḳahāʾ Şerḥu Muḫtaṣari'l-Ḳudūrī*. thk. Aḥmed Maḥmūd Ebū Ḍayf el-ʿAtmūnī. 3 Cilt. Tūnus: Dāru'l-Mālikiyye, 1. Basım, 2022.

Ḳāḍīḫān, Ebu'l-Meḥāsin el-Ḥasen b. Manṣūr. *Fetāvā Ḳāḍīḫān*. 3 Cilt. Beyrūt: Dāru'l-Kutubi'l-ʿİlmiyye, 1. Basım, ts.

Ḳāḍīḫān, Ebu'l-Meḥāsin el-Ḥasen b. Manṣūr. *Şerḥu'l-Cāmiʿi'ṣ-Ṣaġīr*. 3 Cilt. Britanya: Mektebetu İsmāʿīl, 1443.

Ḳāḍīḫān, Ebu'l-Meḥāsin el-Ḥasen b. Manṣūr. *Şerḥu'z-Ziyādāt*. thk. Ḳāsim Eşref Nūr Aḥmed. 6 Cilt. Karāçī: el-Meclisu'l-ʿİlmī, 2000.

Kahveci, Nuri - Kuş, Fatih. "Hanefilere Göre Hibeden Dönmenin Şartları" *Hikmet Yurdu* 14/27 (2021). https://doi.org/10.5281/zenodo.4320042

Kahya, Hatice Kübra. *İslam Borçlar Hukukunda Selem Akdi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2012.

Kākī, Ḳıvāmuddīn Muḥammed b. Muḥammed. *Miʿrācu'd-Dirāye fī Şerḥi'l-Hidāye*. 8 Cilt. Beyrūt: Dāru'l-Kutubi'l-ʿİlmiyye, 1. Basım, 2023.

Karakoç, Hatice. *İslam Hukukunda Âriyet Akdi ve Doğurduğu Hukuki Sonuçlar Açısından Vakıfla İlişkisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2008.

Kāsānī, ʿAlāʾuddīn Ebū Bekr b. Mesūd. *Bedāʾiʿu'ṣ-Ṣanāʾiʿ fī Tertībi'ş-Şerāʾiʿ*. 10 Cilt. Beyrūt: Dāru'l-Kutubi'l-ʿİlmiyye, 1997.

Kaya, Münir Yaşar. “Fıkhî Açıdan Aile İçerisinde Yapılan Mülkiyet Nakilleri ve Aile Vakfıyla İlişkisi”. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 3/1 (Haziran 2020), 53-93.

Koç, Cengiz. *Günümüz Hukukuyla Mukayeseli Olarak İslam Hukunda Âriyet Akdi*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2007.

Koç, Mehmet. “İslam Hukukunda Hibeden Dönmeyi Engelleyen Sebepler (Osmanlı Uygulaması)” 2 (2022).

Kudaynetov, Said Ali. *Uygulama Örneklerine Dayalı Olarak İmâm Ebû Yûsuf’un İstihsân Anlayışının Tespiti*. Ankara: Ankara Üniversitesi, 2020.

Ḳudūrī, Ebu’l-Ḥuseyn Aḥmed b. Ebī Bekr. *et-Tecrīd*. thk. Muḥammed Aḥmed Sirāc - ʿAlī Cumuʿa Muḥammed. 12 Cilt. Ḳahira: Dāru’s-Selām, ts.

Ḳudūrī, Ebu’l-Ḥuseyn Aḥmed b. Ebī Bekr. *Muḫtaṣari’l-Ḳudūrī*. Dimeşḳ: Dāru’l-Mīnhāci’l-Ḳavīm, (Şerḥu Muḫtaṣari’l-Ḳudūrī li’l-Aḳṭaʿ içerisinde)., 2023.

Ḳudūrī, Ebu’l-Ḥuseyn Aḥmed b. Ebī Bekr. *Şerḥu Muḫtaṣari’l-Kerḫī*. thk. ʿAbdullāh Neẕīr. 9 Cilt. Kuveyt: Esfār, 2022.

Ḳudūrī, Ebu’l-Ḥuseyn Aḥmed b. Ebī Bekr. *Şerḥu Muḫtaṣari’l-Kerḫī*. Süleymaniye Kütüphanesi, Laleli, 298688, 1a-405b.

Ḳudūrī, Ebu’l-Ḥuseyn Aḥmed b. ʿEbī Bekr. *Kitābu’t-Taḳrīb*. 2 Cilt. ʿAmmān: Dāru’r-Rayāḥīn, 2021.

*Mecelle-i Aḥkām-ı ʿAdliyye*, ts.

Mecelle Komisyonu. "Mecelle Komisyonunca Kitâbu'l-Buyû'un Ta'dîlâtına Dâir İhdâr Olunan Lâiha-ı Kânûniyye ile Esbâb-ı Mûcibesi. *Cerîde-i ʿAdliyye* 2 (Şubat 1338), 92-96.

Mehmed Ṣalāḥī. *Ḳāmūs-ı Oṣmānī*. 4 Cilt. İstanbul: Mahmûd Bey Matbaası, 1322.

Merġīnānī, Ebu’l-Ḥasen ʿAlī b. Ebī Bekr. *Bidāyeti’l-Mubtedī*. 4 Cilt. Dimeşḳ: Dāru’l-Ferfūr, 2006.

Merġīnānī, Ebu’l-Ḥasen ʿAlī b. Ebī Bekr. *el-Hidāye Şerḥu Bidāyeti’l-Mubtedī*. thk. Aḥmed Maḥmūd eş-Şeḥāde. 4 Cilt. Dimeşḳ: Dāru’l-Ferfūr, 2006.

Mevṣilī, ʿAbdullāh b. Maḥmūd. *el-İḫtiyār li-Taʿlīli'l-Muḫtār*. 4 Cilt. Dimeşḳ: Dāru'r-Risāleti'l-ʿĀlemiyye, 2009.

Mevṣilī, ʿAbdullāh b. Maḥmūd. *el-Muḫtār li'l-Fetvā*. Dimeşḳ: Dāru'r-Risāleti'l-ʿĀlemiyye, (El-İḫtiyār li-Taʿlīli'l-Muḫtār içerisinde)., 2009.

Meydānī, ʿAbdulġanī b. Ṭālib. *el-Lubāb fī Şerḥi'l-Kitāb*. thk. Sāʾid Bekdāş. 6 Cilt. Beyrūt: Dāru'l-Beşāʾiri'l-İslāmiyye Dāru's-Sirāc, 2010.

Muḥammed b. el-Ḥasen eş-Şeybānī, Ebū Abdullāh. *el-Cāmiʿu'l-Kebīr*. thk. Ebu'l-Vefā el-Afġānī. Maṭbaʿatu'l-İstiḳāme, 1. Basım, 1356.

Muḥammed b. el-Ḥasen eş-Şeybānī, Ebū Abdullāh. *el-Cāmiʿu'ṣ-Ṣaġīr*. thk. Muhammed Boynukalın. Beyrūt: Dāru'bni Ḥazm, 2011.

Muḥammed b. el-Ḥasen eş-Şeybānī, Ebū Abdullāh. *Kitābu'l-Āṯār*. Karāçī: İdāratu'l-Ḳurʾān ve'l-ʿUlūmu'l-İslāmiyye, 1419.

Muḥammed b. el-Ḥasen eş-Şeybānī, Ebū Abdullāh. *Kitābu'l-Aṣl*. thk. Muhammed Boynukalın. 12 Cilt. Beyrūt: Dāru'bni Ḥazm, 2012.

Muḥammed b. el-Ḥasen eş-Şeybānī, Ebū Abdullāh. *Kitābu'l-Ḥucce ʿalā Ehli'l-Medīne*. 4 Cilt. Beyrūt: ʿĀlemu'l-Kutub, 3. Basım, 1983.

Muḥammed Zekī ʿAbdulberr. *Aḥkāmu'l-Muʿāmelāti'-Māliyye fi'l-Mezhebi'l-Ḥanefiyye -el-ʿUḳūd- 1- el-ʿUḳūdu'n-Nāḳiletu li'i-Milkiyye*. 1986, 1. Basım, 1986.

Muslim, Ebu'l-Ḥasen b. el-Ḥaccāc. *Ṣaḥīḥu Muslim*. thk. Muḥammed Fuʾād ʿAbdulbāḳī. 5 Cilt. Ḳāhira: Matbaʿatu ʿĪsā el-Bābī el-Ḥalebī, 1955.

Muṣṭafā Aḥmed ez-Zerḳā. *ʿAḳdu'l-Beyʿ*. Dimeşḳ: Dāru'l-Ḳalem, 2. Basım, 2012.

Mütercim Asım Efendi. *el-Okyânûsu'l-Basît fî Tercemeti'l-Kâmûsi'l-Muhît (Kâmûsu'l-Muhît Tercümesi)*. 6 Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 1. Basım, 2014.

Nāṭıfī, Ebu'l-ʿAbbās Aḥmed b. Muḥammed el-Curcānī. *el-Ecnās*. Ḳāhira: Dāru'l-Meʾsūr, 2016.

Nesefī, Ebu'l-Berakāt ʿAbdullāh b. Aḥmed. *Kenzu'd-Deḳāʾiḳ*. Dimeşḳ: Dāru'l-Beyrūtī, 2009.

Oğuzman, M. Kemal vd. *Eşya Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 12. Basım, 2009.

Özdemir, Mahmut Muhammet. “Vahiy-Sünnet İlişkisi Bağlamında ‘Şibh-i Vahiy’”. *Mahiyet ve Hakikat Bağlamında Vahiy Olgusu Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. ed. Cemal Kalkan. 87-96. Konya: Selçuk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Yayınları, 2022.

Özdemir, Recep. “İslam Hukukuna Göre Mülkiyet ve Mülkiyetin Temellendirilmesi”. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 31 (26 Mart 2019), 259-291. https://doi.org/10.14520/adyusbd.444277

Özdemir, Recep. *İslam Hukukunda Mülkiyet Teori ve İktisab*. İstanbul: hiperyayın, 2018.

Özen, Elif Büşra. *Şart Muhayyerliğinde Malın Mülkiyeti Meselesi*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Ṣadru’ş-Şerīʿa, ʿUbeydullāh b. Mesʿūd eş-Ṣānī. *Şerḥu’l-Viḳāye*. 4 Cilt. ʿAmmān: Muʾessesetu’l-Varāḳ, 1. Basım, 2006.

Sağlam, Hadi. “İslam Fıkıh Doktrininde Müşterek Mülkiyetin Taksiminde Muhdesatın Durumu (İştirak ve Müşterek Araziler Örneği)” 16/2 (2012).

Seraḫsī, Ebū Bekr Muḥammed b. Ebī Sehl. *el-Mebsūṭ*. Beyrūt: Dāru’l-Maʿrife, 3. Basım, ts.

Seraḫsī, Ebū Bekr Muḥammed b. Ebī Sehl. *Şerḥu’l-Cāmiʿi’ṣ-Ṣaġīr*. thk. Ertuğrul Boynukalın. 2 Cilt. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2021.

Sirmen, Lâle. *Eşya Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 10. Basım, 2022.

Soğukpınar, Abdulhamit. *Hanefî Mezhebine Göre Satım Akdinde Mülkiyetin İntikaline İlişkin Hükümlerin Borçlanma ve Tasarruf İşlemlerinin Birliği ve Ayrılığı İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi*. İstanbul: İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2022.

Şafak, Ali. “Erş”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. C. 11. İstanbul: TDV, 1995.

Şahin, Gamze Nur - Doğu, Hakkı Mert. “İslam Hukukundaki Mühâye’e ile Türk Medeni Kanunu’ndaki Paylı Mülkiyete Paydaşların Yararlanma, Kullanma ve Yönetime İlişkin Anlaşmalarının Karşılaştırılması” *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 6/2 (2025), 2223-2268. https://doi.org/10.47136/asbuhfd.1567164

Şahin, Hasan. *Akidlerde Muhayyerlik Teorisi*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Doktora Tezi, 2016.

Şahin, Osman. “Safka”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 35/480-481. İstanbul: TDV, 2008.

Şahin, Süleyman. *Fıkıh Usûlünde Şart Nazariyesi (Akitler Örneği)*. Ankara: Ankara Üniversitesi, 2022.

Şemseddîn Sâmî. *Ḳāmūs-ı Türkī*. 2 Cilt. İstanbul: İḳdām Maṭbaʿası, 1317.

Şemseddîn Sâmî. *Kâmûs-ı Türkî*. thk. Mertol Tulum. 2 Cilt. İstanbul: Tercüman Gazetesi, 1. Basım, 1985.

Şener, Abdulkadir. *İslâm Hukukunda Hibe*. Ankara, 1984.

Şener, Abdulkadir. "İslam Hukukunda Hibe ve Diğer Teberru Çeşitleri" *Diyanet Dergisi* 20/2 (1984).

Şengül, Zübeyr. *İslâm Borçlar Hukukunda Görme Muhayyerliği ve Tüketici Hakları Açısından Önemi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2011.

Ṭaberānī, Ebu'l-Ḳāsim Suleymān Aḥmed b. Eyyūb. *el-Muʿcemu'l-Kebīr*. thk. Ḥamdī b. ʿAbdilmecīd es-Selefī. Ḳāhira: Mektebetu İbn Teymiyye, 2. Basım, 1994.

Ṭaḥāvī, Ebū Caʿfer Aḥmed b. Muḥammed b. Selāme. *Muḫtaṣaru't-Ṭaḥāvī*. thk. Ebu'l-Vefā el-Afġānī. Ḳāhira: Maṭbaʿatu Dāri'l-Kitābi'l-ʿArabī, 1370h.

Tan, Oğuzhan. "İslam Borçlar Hukukunda Mal ve Milkiyet". *İslam Hukuku I*. ed. İbrahim Çalışkan. Ankara: Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları, 1. Basım, 2012.

Tirmiẕī, Ebū ʿĪsā Muḥammed b. ʿĪsā. *el-Cāmiʿu'l-Kebīr (Sunenu't-Tirmiẕī)*. thk. Beşşār ʿAvvād Maʿrūf. 6 Cilt. Beyrūt: Dāru'l-Ġarbi'l-İslāmī, 1996.

Topal, Şevket. "İslam Hukuku Açısından Satış Sözleşmelerinde Mülkiyetin Devrine Yönelik Engeller". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12-13 (2001), 517-538.

Ṭūrī, Muḥammed b. el-Ḥuseyn el-Hanefī. *Tekmiletu el-Baḥri'r-Rāʾiḳ*. 9 Cilt. Beyrūt: Dāru'l-Kutubi'l-ʿİlmiyye, 1997.

Türcan, Talip. "İslam Hukukundaki Muhâyee ve Türk Hukukundaki Devre Mülk Kurumları Arasında Bir Mukayese" *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7 (2000), 83-102.

Türk Dil Kurumu. "Güncel Türkçe Sözlük". *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. 02 Şubat 2025. Erişim 02 Şubat 2025. https://sozluk.gov.tr/?ara=mülkiyet

Türk Dil Kurumu. “Güncel Türkçe Sözlük”. *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. 02 Şubat 2025. Erişim 02 Şubat 2025. https://sozluk.gov.tr/?ara=mülk

Türk Dil Kurumu. *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 11. Basım, 2011.

Ünsal, Ahmet. “İn‘ikâdın (Akdin Hukukî Varlık Kazanması) Mahiyeti”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 51/2 (2010), 93-124. https://doi.org/10.1501/Ilhfak_0000001036

Yaka, Zeki. “İslam Hukukunda Zilyedlik ve Mülkiyet Arasındaki Farklar”. *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* 1/2 (2014), 35-52.

Yavuz, Arzu. *M. Gaznevi’nin el-Havi’l Kudsî adlı Eserinin Usulü’l Fıkıh Usûlü Bölümünün Tahkikli Metni ve Değerlendirilmesi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2007.

Yavuz, Yusuf Şevki. “Ayn”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 4/256. İstanbul: TDV, 1991.

Yiğit, Ümmühan. *İslam Hukukunda Akidlerde Ayıp ve Vasıf Muhayyerlikleri*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Zāhidī, Necmuddīn Muḫtār b. Maḥmūd. *el-Muctebā Şerḥu Muḫtaṣari’l-Ḳudūrī*. thk. Tevfīḳ Maḥmūd ed-Dimeşḳī. 5 Cilt. ʿAmmān: Dāru’r-Rayāḥīn, 1. Basım, 2023.

Zebīdī, Muḥammed b. Muḥammed el-Murteḍā. *Tācu’l-ʿArūs min Cevāhiri’l-Ḳāmūs*. 20 Cilt. Beyrūt: Dāru’l-Fikr, 1994.

Zemaḫşerī, Ebu’l-Ḳāsim Cārullāh Maḥmūd b. ʿUmer. *el-Minhāc fī Uṣūli’d-Dīn*. thk. ʿAbbās Ḥuseyn ʿĪsā Şerafuddīn. Ṣanʿa: Mektebetu Merkez Bedr el-ʿİlmī ve’s̱-Ṣeḳafī, 2004.

Zeylaʿī, ʿUs̱mān b. ʿAlī. *Tebyīnu’l-Ḥaḳāʾiḳ Şerḥu Kenzi’d-Deḳāʾiḳ*. 6 Cilt. Ḳāhira: el-Matbaʿatu’l-Kubrā el-Emīriyye, 1314.

# ÖZET

Çalışkan, Kamil. *Hanefî Fıkhında Mülkiyetin Sözleşmeyle Nakli*. (Danışman: Doç. Dr. Oğuzhan Tan), Ankara: Ankara Üniversitesi, Doktora Tezi, 2025, XI + 429 Sayfa.

Tez, Hanefî fıkhında mülkiyetin sözleşmeyle naklini konu edinmekte olup fıkıh eserlerinde farklı bablarda yer bulan mülkiyete ilişkin kavram ve kullanımlara sözleşme hükümleri bağlamında yaklaşmaktadır. Çalışma aynı zamanda klasik Hanefî füru-ı fıkıh eserlerinde sözleşmelere dair hükümlerin mülkiyet ilişkileri üzerinden okunmasını konu edinmesiyle, klasik füru-ı fıkıh eserlerinin sistematiğinde takip edilmemesi bakımından özgün olarak nitelenebilecek bir bakış açısı sunmayı amaçlamaktadır. Tez, giriş ve sonuç haricinde üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde mülkiyet kavramının dilsel ve terim anlamına yönelik incelemelerde bulunulmuş, tezdeki analizlere alt yapı sağlayabileceği düşünülen bazı kavramsal izah ve karşılaştırmalara yer verilmiştir. Mülkiyetin sözleşmeyle nakline dair genel ilkeler de giriş bölümünde paylaşılmış, mülkiyetin sözleşmeyle nakli dışında kalan hususlara işaret edilerek tez konusunun kapsamının sınırlarına dikkat çekilmiştir. Tezin birinci bölümünde mülkiyetin nakli hükmünü doğuran temel sözleşmeler incelenmiştir. Bu sözleşmeler *ayn*ın ivazlı temliki olan *beyʿ*, *ayn*ın ivazsız temliki olan hibe, menfaatin ivazlı temliki olan icare ve menfaatin ivazsız temlikini ifade eden ariyet akitleridir. İkinci bölümde mülkiyetin naklini gerektirmekle birlikte, ya hükümleri birinci bölümdeki sözleşmeler üzerinden izah edilmekle ya fıkıh eserlerinde birinci bölümdeki sözleşmeler kapsamında ele alınmakla ya da mülkiyetin naklinde geçerli bazı ilkelere aykırı özellikler taşımakla ikincil konumda kalan sulh, *kısmet*, *istıṣnāʿ*, sadaka, *ʿariyye*, *ʿumrā*, *ruḳbā* ve vasiyet sözleşmeleri incelenmiştir. Üçüncü bölümde tarafların sözleşme üzerindeki tasarruflarının ve sözleşmenin fesih ve *ikale* yoluyla sona ermesinin mülkiyetin nakli bakımından sonuçları ele alınmıştır.

**Anahtar kelimeler:** Hanefî fıkhı, mülkiyet, milk, nakil, intikal, temlik, sözleşme.

# ABSTRACT

Çalışkan, Kamil. *The Transfer of Ownership through Contracts in Ḥanafī Jurisprudence*. (Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Oğuzhan Tan), Ankara: Ankara University, PhD Thesis, 2025, XI + 429 pages.

This thesis examines the transfer of ownership through contracts in Ḥanafī jurisprudence, focusing on concepts and applications related to ownership within the context of contractual rules as they appear across various chapters of classical fiqh works. By interpreting rules on contracts through their implications for property relations, the study aims to provide a distinctive perspective that diverges from the systematic approach traditionally followed in classical Ḥanafī *furūʿ al-fiqh* literature. The thesis consists of three chapters, in addition to an introduction and a conclusion. The introduction explores the linguistic and terminological meanings of ownership, providing conceptual explanations and comparisons that serve as a foundation for the analyses in the thesis. It also delineates the scope of the study by pointing out issues beyond the transfer of ownership through contracts and outlines the general principles governing such transfers. The first chapter examines the fundamental contracts that give rise to the transfer of ownership. These contracts include *bayʿ* (the transfer of tangible property for compensation), *hibah* (the transfer of tangible property without compensation), *ijārah* (the transfer of usufruct for compensation), and *ʿāriyah* (the transfer of usufruct without compensation). In the second chapter, the study examines contracts that, while resulting in the transfer of ownership, are regarded as having secondary legal status. This secondary status arises either because their rulings are explained through the contracts discussed in the first chapter, because they are categorized under those contracts in fiqh texts, or because they possess characteristics that deviate from the general principles governing ownership transfer. These contracts include *ṣulḥ* (settlement), *qismah* (partition), *istiṣnāʿ* (manufacturing contract), *ṣadaqah* (charitable endowment), *ʿariyyah*, *ʿumrā* (life estate), *ruqbā* (conditional life estate), and *waṣiyyah* (bequest). The third chapter focuses on the consequences of the parties' dispositions regarding the contract and the termination of contracts through revocation (*faskh*) or mutual rescission (*iqālah*) concerning the transfer of ownership.

**Keywords:** Ḥanafī jurisprudence, ownership, al-milk, contract, transfer of ownership, property, conveyance.